

• A TERMÉSZET • előfizetési ára
 a • HALÁSZAT • melléklapjával együtt
 egy évre 6 korona.
 A • Halászat • külön, egy évre 3 korona.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF
 és
 csikszentsimoni és ernyesi
 LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Az ösztön módosulása.

Valamennyi ösztön a cél tudata nélkül végrehajtott célszerű cselekedet, mely sokszor az egyén, illetőleg fajának fentartására szolgál. A madarak fészekrakása, a méhek és hangyák társadalmi szervezete, a téli eleségről való gondoskodás, a költözökös, stb. mindmennyi ösztönök.

Gyakran tapasztaljuk, hogy a magasabbrendű állatok ösztönét, sőt még az emberét is, a tudat korlátozhatja, módosíthatja; de még az alsóbbrendű állatok is a körülményekhez alkalmazkodva, megváltoztathatják ösztönszerű cselekedeteiket.

Az ember az ő saját ösztönét a maga tudatos gondolkodásával, érzésével kisebb-nagyobb mértékben irányozhatja, nevelheti s ekkép intelligenciáját kisebb-nagyobb fokra fejlesztheti.

Számtalan példa bizonyítja, hogy az állatok egyes ösztönei a szelidítés s az ezzel járó változott életviszonyok folytán nemcsak eltűntek, vagy megváltoztak, hanem új ösztönök is jöttek létre az állatokban. Ezt a tényt eléggé bizonyítja az állatok domesztikálása, melylyel háziállataink ösztönei nemcsak elvesztek, vagy átalakultak, hanem új ösztöneik is keletkeztek. Házi állatainkból a vadság, a bizalmatlanság, a düh csaknem teljesen kivészett s helyükbe a szelidség, szeretet, hűség és tanulékonyság lépett.

Sturm Jakob német természetvizsgáló szerint Chinában, a hol a kutyát táplálékul is használják, a kutya nem olyan okos és kedves, mint minálunk.

White angol természettudós pedig azt mondja, hogy eme kutyák, ámbár húsevő állatok, de hosszú időn át növényi eledelkkel tápláltattak s így a hús iránt való ösztönszerű érzésüket elvesztették.

Sokszor a fajok kereszteződése is teremthet új ösztönöket.

Hunter Vilmos angol tudós, anatomus említi, hogy Jenner Eduard angol sebésznek, a himlőoltás megteremtőjének, egy kutyája volt, melynek sakál volt a nagyatyja; ez a kutya rendkívül félt, bizalmatlan volt, folyton bujkált s a mezőn egeret fogdosott.

Blainville Henrik francia zoológus és anatomus írja, hogy egy setter és egy pointer kutya keresztezéséből származó utód mindkét fajnak sajátos jellemvonásait örökölte. Továbbá egy kutyát ír le, melynek ősatyja farkas volt; ez a kutya vad származását azzal árulta el, hogy sohasem tudott egyenes vonalban menni.

Hancock angol természettudós, a ki inkább konchiliológus volt, mint kynológus, azt írja, hogy a guineai kutyák nem ugatnak, hanem csak vonítanak és az odahozott európai kutyák néhány nemzedék után teljesen megszűnnek ugatni s a benszülött kutyák hangját kezdik követni.

Gyakran hallható, hogy még a különböző állatfajok egyénei között is fejlődhetik benső barátság, a mi szintén az ösztön módosulására vezet. A macska pl. a kutyával, madárral, egérrel stb. barátságban élhet.

Cuvier francia zoologus, az összehasonlító anatomia megteremtője és a mai tudományos, természetes állatrendszer megalapítója, ki fáradhatatlan tevékenysége, mély belátása és éleselműsége által a tudományos állattannak elévülhetetlen szolgálatot tett, azt írja, hogy egy kutya olyannyira megszeretett egy oroszánt, hogy ennek halála után bánatában az is elpusztult.

A méh mindig csak hatoldalú sejteket épít, minden hangya-államnak ugyanaz a politikai szervezete van és minden egyes hangya könnyen beletalálja magát a társadalmi rendbe; azonban Huber Ferencz, továbbá Huber János Péter és Kirby Vilmos entomologusok oly eseteket említenek, melyek azt bizonyítják, hogy a méhek és még más rovarok sejtépítő és egyéb ösztönei a változott viszonyokhoz való alkalmazkodás folytán átalakulnak. Huber Ferencz svájci természettudós már mint ifjú vesztette el szemévilágát, mindazonáltal sokat foglalkozott a méhek biológiájával, mely munkájában felesége, fia és szolgálja sokat segítettek neki. Fia, Huber János Péter, főleg a hangyák biológiáját tanulmányozta. Kirby pedig mint angol entomologus ismeretes.

Dr. Leech egy szövőpókról ír egy érdekes esetet. E pók öt lábát vesztette el s azért a hátramaradt három lábával csak nagyon tökéletlenül tudott szőni. Rövid idő múlva felhagyott a szövással és a vadászpók szokásait követte, amennyiben zsákmányát lopódzva fogta el. Mihelyt azonban lábai újra nőttek, a szövést újból kezdte. E példa is bizonyítja, hogy változott körülmények mellett az ösztön is módosul. Az araneologusok közül többen azonban kétségbe vonták e megfigyelés helyességét.

Mindenki tudja, hogy a házi veréb sok esetben fészket nem is rak, hanem kész fecsketészket

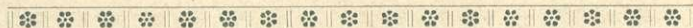
foglal el. Magam is észleltem, hogy az u. n. papirdarázs fészkehez rendszeren farostokból és vízből készített papírnemű anyagot használ, de ha kész papirost talál, elébe teszi ezt az előbb említett anyagnak.

Az ösztön módosulására vall az is, hogy a különböző fajú állatok másfajú állatokat nevelnek fel. Előfordult, hogy a macska patkányokat, a majom pedig kutyákat nevelt fel. A macska esetét azonban csodálatosabbá teszi ama körülmény, — írja G. John Romanes — hogy ez a macska mindig jó patkányfogó volt.

Mindezekből látjuk, hogy az állatok tekintettel vannak a megváltozott helyzetre, a melybe kerültek; sokszor tapasztaljuk, hogy tevékenységükben a nem sikerültet újra csinálják, a hézagosat kiegészítik, s. b.

E példák ténylesen bizonyítják, hogy még a legjobban örökölt tulajdonságok is, a milyenek az ösztönök, az életkörülmények megváltozásával szintén módosulhatnak.

Szittyay Géza.

Kócsagtanyán.

(A titeli lápokon.)

»Régi dal régi dicsőségről«, a mit itt elmondani akarok.

A története belenyúlik azokba az elmúlt szép időkbe, a mikor még a *titeli* lápok a maguk őseredeti mivoltukban nyújtóztak végig ringó nádjaikkal, csodálatos feke vizükkel a szlavor hegyek aljának párákat, kotúllatot lehelő téren — s a mikor még ennek a szép zöld világnak nem szedte le minden díszét, nem rabolta ki minden titkát, nem ölte meg poetikus mindenségének, búbjának eszményi kincseit a mulandóság romboló hatalma.

A búrok.

— »A Természet« eredeti tárczája. —

Irta: Platz Bonifác dr.

A nagy délafrikai páros viadal vége felé közeledik. A brit oroszán, mely az egész világról gyűjti erőit, elejti a búr oroszánt, — melynek kised barlangján kívül menedéke nincs. A búr szabadság Dél-Afrikában haldoklik. Különös föld is ez a Dél-Afrika. A tengerből hirtelen ezer méter magasra fölemelkedő fensík, a melyet még azonfelül ezer méterre tornyosuló kopár hegysek szegnek kelet-nyugat és észak-dél irányban. Sívár, erdőt-

len ormok ezek, melyekről a szél, az eső s a téli fagy lemart minden termőföldet. A heglánczok között nagyterjedelmű sivatag-vidékek ásítanak. Eső néha évszámra sem öntözi őket; mert a keleti tengervidékről érkező terhes felhők áldása a szegélyző hegyek oldalain hullik le. Nyugatról az áldást hozó eső meg épenséggel nem jut ide, mert a délről jövő hideg tengeri áramlat már előbb a tengerbe hullatja a felhők vizét. A déli félgömbre esvén, e földrészt évszakai a mieinkhez hason-

lítva, épen megfordítottak. A mi nyarunk az ő telük; s telünk, az ő nyaruk. És minő tél és minő nyár! Földünk pályája tojásdad s az éltető meleget adó Nap jócskán e pálya középpontján kívül áll. Tehát hol közelebb állunk a Naphoz, hol töle távolabb. Télen az északi félgömb, a melyen mi lakunk, napközben áll; nyáron naptávolban. A mely körülmény telünket enyhébbé, nyarunkat mérsékeltebbé teszi. De ugyanezen körülmény a déli féltekén az ellenkező eredményre vezet. Naptávolban a tél kegyetlenebb, napközben a nyár égetőbb. A délafrikai hűvös őszben zuhogva öntik a felhők az esőt; a folyók s folyamok mélyre vájt medreikben megáradnak; később a fagy, a hó megdermeszt mindent. A nyári napközben az égető napsugár fölperzsel mindent. A folyók, melyek télvíz idején magasra dagadt áradatban hampölyögtek, jórészt kiszáradnak; szomszúság gyötör növényt, állatot, embert egyaránt! Csak a legnagyobb medrekben, az Oránzs és a Vál folyókban csörgedez némi sekély víz.

S e barátságtalan föld mégis igen becses terület; hisz a legnagyobb világhatalom veti érte mérlegbe minden erejét. Úgy látszik, már régen, ismeretlen ősidőkben is nagyon keresett és erősen megvédett föld volt ez a Dél-Afrika. Transzvál északi határától nem messze, a déli szélesség 20 foka alatt, sok kilométer terjedelemben titokzatos eredetű romok húzódnak a sivatagos területen. Hatalmas, faragott kövekből való falak, várszerű építmények, templomok, paloták romjai, pillérek alapkövei, fél-

Ma már »eltogyott a nóta« róla, kipusztult az eszményisége neki s elhagyták gyermekei ezt az egykor oly költőien szép világot. A Duna megvonta az életető elemet: a vért roppant testétől, mely mértföldeken feküdt végig s millió életnek volt ködibe, párázatba borult rejtelmes tanyája,

Határaival ölelkezett az ég s a láthatár messze távolában úszó fényes felhőrajok, mintha fekete vízből siklottak volna föl az ibolyás kékség végtelen téreire.

földet hódítanak el a kapa-kasza számára azokból a még megmaradt vadászeldorádókból, ahol hajdanán a gázló és úszómadárságnak Közép-Európában előforduló csaknem összes fajai évszázadok hosszú során át élvezték a nyugalmas otthon háborítatlan gyönyöreit.

A Duna jobb-partján, átellenében a titeli fensík Titel felé terjeszkedő nyúlványainak ellapult martjaival, a szlapon hegyek liliputi domborodásokká törpülnek el

A LÁP.

Scultéy E. festménye.

Ki hitte volna, hogy ezt a roppant dágványt, mely egyes megszakításokkal Titeltől számos község területén át a Drávafokig terjeszté ki szinte végnélküli határait, valaha enyészetre adni, sőt létében megsemmisíteni képes legyen az oly gyakran csütörtököt mondó háromszögélös potencia!

És mégis, ma már ott állunk vele, hogy a mérőszalag lovagjai nap-nap mellett mindig több és több

s szemlátomást el is tognak egyszersmind. Majdnem a végső pontján ezeknek a lapos ormoknak áll egy rom, régi, szép és regényes idők visszamaradt tanujaként, melyet a szlávjakak *Szlankaménnek*, magyarul pedig *Zalánkeménynek* neveznek.

Ennek a váromladéknak majdnem a szomszédságában szalad egymásnak Magyarország két fő folyó-

körü czellák, lakóházak maradványai, melyeknek eredetéről s rendeltetéséről sem felírás, sem hagyomány nem tud semmit. A fölfedező portugálok Szimbabie névvel illették e rejtelmes s ma egészen elhagyott romokat. Nagy hatalomnak emlékei kétségkívül s pedig oly időkből, midőn Dél-Afrikának ez a vidéke még nem volt ennyire sivatagos. A tudósok egy része azt hiszi, hogy a bibliai Szába királynője, Salamon király barátnéja országának emlékei ezek, a kitől Salamon a nagy jeruzsálemi templom építéséhez szükséges aranyat s drágaköveket szerzte.

Hát annyi bizonyos, hogy arany és drágakő ezen a vidéken van elegendő. 1867-ben fedezte fel egy búr az Oránzs folyó medrében az első gyémántot; de nem ismerte föl s a drágakő ideig-óráig csak gyermekjátékú szolgált. Amint a kő becse nyilvánvalóvá lett, láz szállta meg az embereket s a keresés megindult az Oránzs s a Vál folyó mentén. Legtöbbet a Bloemfontein-i kavicsbányákban találtak; azután Colesburg Kopjén, a hol egy év alatt tizezernél több szerencsevadász verődött össze s megvetette a sokat emlegetett Kimberley városnak alapját.

A gyémántbányászat évről-évre nagyobb eredményeket mutat. Oránzs állam 1895-ben kilencz millió márka értékű gyémántot bocsátott kereskedésbe; a Kapkolónia 1896-ban 3,500.000 karat gyémántot bányászott. Ép ily gazdagok az aranybányák. Transvál állam 1897-ben 233 millió márka, a Kapkolónia 1896-ban 171 millió márka értékű aranyat bányászott.

Drága és értékes föld a búrok földje. Dél-Afrikát a portugálok fedezték fel. Az első búr-települők, hollandi parasztok, 1601-ben költöztek oda s 1625-ben a mai Kap város helyén erősséget alapítottak. Anglia már a 18-ik század végén reávetette szemét e földre, melynek telepesei anyagilag fellendültek. 1806-ban el is foglalta s az 1814-iki párisi béke értelmében, hatalmában meg is tartotta. Az angol főséggel elégedetlen búrok, számszerint ötezer férfiú, kelet felé vonult és 1839-ben Port-Natál köztársaságnak vetették meg az alapját. Az angol nyomás innen is kizavarta őket s az Oránzs és Vál folyókon átkelve, Oránzs és Transvál név alatt két szabad államot szerveztek, melyeknek függetlenségét Anglia 1852 és 1854-ben elismerte. 1877-ben azonban Anglia szerződést szegve, Transvált bekebelezni törekedett, a mi a búrokat fegyveres ellentállásra kényszerítette. Ennek az lőn a következménye, hogy Nagy-Británia 1881-ben a búr államok függetlenségét újlag elismerte, de oly megszorítással, hogy a külügyek Anglia főhatósága alá tartoznak. A békét 1895-ben Jameson és Rhodes Cecil betörése zavarta meg, mely végezetül a most folyó búr-angol háborúhoz vezetett.

A búr férfi magas, erőteljes alak, barna arczából keménység és erős öntudat, szemeiből dacoz és kevélység beszél. A női nem ifjú korában szép, de a haladó évekkel szörnyen elhízik; a mit különben a búr ember szépségnek tart s a rengetegül kövér feleség a háznak nagy ékessége. A búrok csak kis részben földművelők; leg-

hatalmassága, a »szőke Tisza«, meg a »szép kék (!) Duna« vize testvéries ölekezésre — a Tisza egyszerűsmind, hogy beléolvassza teljes önfeláldozással — miután végig csókolta volna bucsúzóul a szép haza határait — egész mindenségét a hatalmasabb, ám százféle tarka

vérrel szaturált, parvenü indigéna túltengett testébe.

Épen e helynél, vagyis indzselléri műkifejezés szerint: a »Duna és Tisza összeszögelesénél«, csinálta meg a mércsikélő tudomány azt a hatalmas sakkhúzást, melynek megcsodálni való eredményeként mértföldekre terjedő termőföld jutott (a titeli láp pusztulásával) a közgazdaság és nemzeti vagyonsodás számára.

Szóval, ez egyszer a »játzsma« nem a vízi tyúk, kecskébékák jávára dőlt el — ám a vadász és halász nem nagy gyönyörűségére, kik az ősi állapotot óhajtották vissza inkább, mint a kasza-kapa

próza uralmát a görbe gémekek s illanó keszegnek e hal-doklásában is még mindig szép és nagyszerű birodalmában.

De hát hiába!

A hollandi bagger halálkolompja beharangozott a híres madárelrodorádóknak alaposan. Az egykori duzzadó életnek vége; megbénult a mozzanatok kifogyhatatlansága s a túlvilági zsongás elszenderült talán mindörökre. Azok a terpeszkedő nagy sárhalmok, miket a kubikos ember »puszi-gőzőse« hordott rakásra a vizek gátjául, sírhalmiává lettek a gyönyörű lápok megölt létének. És most a híres »bélá bara« (fehér mocsár), hazánknak ezen egykori specialitása, a honnét a Magyar Nemzeti Múzeum legszebb vízimadár példányai kerültek az ott élő kifogyhatatlan madársokadalomból, — arcukat cserélve, magára vonta a végmegsemmisülés vedlett takaróját.

Majdnem ekként áll a dolog a szomszédos lapvidékekkel is. A kovili mocsárok, a mosorini láp s végig a hegyaljai nagy vízteknőben egész Péterváradig terjeszkedő nádas vízország a nagy, a végső zülés tanyájává változott át immár. A kapanyeleket bátran faraghatja a földéhes kapzsiság! . . .

Az eszmény, úgy látszik, összecsapta itt már aranyos szárnyait . . . az emberek kukoriczáról, krumpliról szövik ábrándjaikat a csigahéjas göröngyök felett. Az új ige testté válni készül. Nap-nap mellett mindig több és több zátony tít fel magát az ő s dágványból, mindmegannyi meghódított terület a krumpli, meg a kukoricza számára . . . Búcsúztató nótákat furulyáz a szlávón hegyek alá szállt fuvalma és belekaczag a vadász fülébe: fuit! — fuit! . . .

Érzi ezt a vadjószág is; csipogva búcsúzkodnak az istenadták az ősi bölcsőtől.

Szomorúan integet a nád a magasba a szárnyas hadaknak, darunak, kócsagnak, jajongó madárseregek ezreinek, kik a hontalanság fájó érzetével csak belefu-

nagyobb részük ma is baromtenyésztő nomád és szállásaik messze el vannak szórva államaik határain túl a Kalahári pusztára és a matabálék földjére. A búr ház hosszú, földszintes épület; ablakai ritkán vannak betüvegezve; a szobák talaját földből, agyagból verik s hogy ez porrá szét ne máljék, vérrel kevert marhatrágyával kenik be. A mi azután nemcsak rengeteg büzt terjeszt, hanem tengernyi kellemetlen apró férgecskének a tenyésztő helye is. A bútorzat nagyon szerény. Néhány szék, asztal, a legszükségesebb főzőedény — ennyi az egész. A tisztaság ismeretlen fogalom; ruhástól, csizmástól fekszik ki-kí ágyába s a poloskák sokasága a nyugodt búr kedélyt mitsem háborítja.

A búr élete végtelenül egyhangú. Hajnalban fölkel; kiszív egy tucsat pipát s azután lomhán az udvarra megy s néhány harsány kiáltással jelzi fekete szolgálójának, hogy immár felébredt. Szamba veszi marháját, legelőre hajtja — s ezzel elvégezte napi teendőit. Épen ilyen a nők élete. Tizenkét órai alvás, tizenkét órai ülés, teaivás, tubákolás, bőrnadrágvarrás — ez a mindennapi foglalkozás. S mindez a legnagyobb csendben történik. Sem a búr férfinak, sem a nőnek nincs mondanivalója. Műveletlensége, tudatlansága, szellemi korlátoltsága teljes gondolatnélküliséget szül. Roppant távolságok által lévén a tanyák egymástól elválasztva, a búr soha senkivel sem érintkezik. A marhahajcsár, ki marháját megveszi, a vándorkereskedő, ki rossz portékáit drága pénzen nyakába sózza, egyedüli társasága és hírhordója. Ha ezek vala-

melyike nála megfordul, akkor a búr kíváncsisága határtalan s gyermekesen naiv a lehetetlenségig. Legkedvesebb újdonsága az, mely a lelkében égő angol-gyűlöletnek leginkább megfelel. Az angolok vereségeiről, megaláztatásáról szóló hír kimondhatatlanul boldoggá teszi őt. Naivsága sokszor igen mulatságos. A búr mindent saját szűk látókörével ítél meg. Az utazó Farinit egy búr kérdezte, látta-e már az angol királynőt? Igen. Hány szoba van házában? Száz. Hány darab marhája van? Ötven. Erre a jó búr hazugnak nevezi Farinit; hisz ötven marhának trágyája távolról sem elegendő száz szoba talajának bekenésére!

A Németalföldről hozott vallását a búr lelkiismeretesen megőrizte. Irni-olvasni mindenki tud s ebben az atya a gyermekek tanítómestere. De harmadfél évszázad óta el lévén szigetelve a világtól, szellemileg nemcsak nem haladott, hanem a benszülöttek ellen való küzdelmei s a nomád élet keménysége által kedélye, lelkülete határtalanul eldurvult. Különösen a feketékkel szemben. A búr reggel-este családjával együtt végzi a megszokott vallási ájtatosságot; a közös imán fekete szolgálói is részt vehetnek; de megkeresztelni őket nem engedi, nehogy hozzá hasonlókká váljanak. Egyszer-másszor a távoli templomba is elmegy; ha azonban egyik-másik fekete szolgálója arra a gondolatra vetemednék, hogy ő is templomba menjen, ritka az a búr, ki ezt a szemtelen feketét azonnal le ne löjje. A busman, a hottentot, a kaffer a búr előtt csak fekete barom, akit azonnal lelőhet, ha

rakodnak a kékségeség mezők titkaiba s lassanként elnyeli őket a káprázat mindörökre.

Valóban nincs messze már az az idő, midőn az utolsó hókafejű szárcsa is elviszi innét a fekete tollát jobb hazába, oda, a hol meg van még a »mélyárnyú vizek kékje« s a halszemű gém se sejtí meg oly könnyen a fenéken járó keszeg illanását, mint itten ma már, ahol immár tátogva pipál a halállat a fekete habarcsban s csak a »burigató« járja már a megkurtult vizekben halászó szerszámúl.

Természetesen az egyre tűnő, kevesbedő madár-élettel, mindig többet veszít a sorvataj mocsárvidék érdekessége s jelentőségéből is a vadász és ornitológus szemében, kivált ha a regényes és poetikus érzelmek rabja is egyszeremind — és melyik igaz vadász szívéből hiányzik ez érzés?! Mert keletkezhetnek-e lelki ihletések, ha a képzelet elhullatá színes virágait a tárgyaltalan való sivár térein!

Itt pedig — mint mondám, — az eszmény össze-csapta már fáradt szárnyait . . .

Czuczilista-nóta kezdi felverní a vidék csendjét s megugatja az érből felkapó vadkacsát a lompos paraszt kutya.

*

Ha összehasonlítjuk a végnapjait élő titelvidéki lápok jelenlegi vadállományát a még csak 8–10 évvel ezelőtt is itt duzzadó étellel, a fogyatékoság igazán meglepő arányokban tárul szemünk elé. És nemcsak hogy az egyedek számában tűnik fel roppant fogyatkozás, de a fajok száma is egyre fogyatékosabbá válik. Sok pár excellence lápi madárnak hire-hamva sincs már, vagy csak kivételesen, nagy ritkán bukkanik fel belőlük egy-két darab, így például a vadhattýúból, gödényből stb. A fészkelési telepekre, gémfalukra nézve is ugyan-

bármí csekély ok van erre. A fekete iránt a búr száadokon át határozottan kegyetlen volt; kegyetlen ma is s a búr nemzet lelkiismeretét sok igazságtalanúl kiontott vér terheli.

Jó tulajdonsága a búrnak vendégszeretete. Bár-mikor kopogtat be hozzá idegen, ha nem is épen nagy szívesen, mert zordon természete erre alig képes, mégis eltogadja őt s tőle telhetőleg jól tartja. Ennek oka azonban tulajdonképen nem a vendéghez való vonzódás, hanem a megszólástól való félelem. Mert ettől fél a búr legjobban. Mindent ad szívesen; csak takarmányt nem. Ennek ő maga is szükiben van legtöbbször. De ha az idegen tud a nyelvén jól beszélni, ha az angolokról jó híreket mond, akkor mindenét odaadja neki.

A búr önvédelmet az egész világ nagy rokonszen-vel kíséri. És joggal. Mert az ember legnagyobb földi kincséről, a szabadságról van szó a kincse vágyó világ-hatalommal szemben. E nagy és fontos körülménytől azonban eltekintve, a búr nemzetek függetlensége alig illeszthető be az ipar, a kereskedelem, a civilizáció mindent felölelő kereteibe. Pásztor nép, mely csekély néhány száz egyed kivételével, a három évszázad előtti kultúrfokon áll; mely teljes elzárttságban akart tovább is létezni — nem állhat meg a civilizált világ gyorsan haladó szellemi és anyagi áradata közepette!

De azért tisztelet a szabadság hőseinek!

ezen állapotok állnak fönn. A nagy kócsagnak például alig egy-néhány apró kolóniára szorítókozó fészektelepe van csak már az egész mocsárvidéken.

Pedig micsoda bősége volt itt egykor ennek az ideális szépségű vadnak, bár igaz, hogy tanyáit — mint mindenütt, a hol nádasban s nem fán fészkelnek egyedei, igen nehezen lehetett feltalálni és megközelíteni még a kisebb vízjármű szabad járás-kelését is feletle akadályozó, elvadult, rendkívül szövevényes növényzet miatt. Mert e remek tollú szárnyas kotlóhelyei a roppant magas ősnádasnak oly áthatolhatlan rekettye, tövis, iszalag és egyéb gaz képezte sűrűségeiben voltak elrejtve (fészkenként ingó nádakra helyezve), hogy a legtöbb esetben csak beretvaéles nádvágó és dákos segélyével lehetett a közelükbe férkőzni, emberfeletti fáradtsággal keskeny ösvényeket vágva a szövevényes növényzetben, amelyeken azután nagy ügygyel-bajjal előre csúsztathatá kis réjtjáró lélekvesztőjét az ember. Némely esetben azonban csakis a posványt gázolva, rettenetes kínlódások között sikerült egyes fészkekhez eljutni, dagadtra csípve a szúnyogok millióitól s kiszípolyozva a piócák minden fogalmat meghaladó sokaságától, a mikhez még egyéb kellemetlenségek, sőt veszélyek is járultak, melyek összessége igaz meggyőződéssé érlelé az emberben ama tény kétségbevonhatatlan igazságát, hogy lelki megrázkódásban, vadászinger tekintetében megkapóbb mozzanatot csakis az őslápoknak sok tekintetben igazán rejtelmes világában való vadászat szolgálhat mindenkoron. Mert eltekintve a a terep és vad meglepő változatosságától, melyet nyújt, megdöbbsentő komoly veszélyekkel is jár s ugyancsak próbára teszi a férfui higgadtság s rettenthetetlenség erényét. Én, ki életemnek javarészét a lápok hasonlíthatlan szépségű, örökké felejthetetlen világában töltöttem el, az igaz meggyőződés szavával adhatok ennek kifejezést.

És mégis, ha emlékezésem visszaszáll a multba, elfogja lelkemet a vágy: átélni, átélvezni, átküzdeni újra a kedves, itt-ott néha leverően súlyos mozzanatok, melyek oly kitörülhetlenül vésődtek emlékezetembe. Megszáll a mámor, belekáprázik a lelkembe a régi delej, mely vonzonz abba a titkos, örökké zajos, örökké nyüzsgő világba, amely immár nekem csak egy szép álom, káprázatos délibáb lelkem legkedvesebb tükörképei között . . .

A szlavóniai, szerbiai, ecsedi és titeli lápokon sok érdekes, a fönt érintett szituációknak nagyon is megfelelő kirándulásban volt részem, melyek az immár meglehetősen nagy időtávolság dacára is, megmaradtak emlékezetem közvetlenebb képei között. Ezek közül való az is, a melyet ez alkalommal elmondani akarok. Színhelye a titeli láp (bélá bárá = fehér mocsár), célja: ornithologiai exkurzió és vadászat.

Az idő úgy június vége felé járta, tehát épen abban az időtájban volt, a mikor szárnyaik szabadjára szoktak kerülni a fiakócsagok az itteni lápi fészkekből.

Már napok óta jártam, kutattam volt a mocsárt a vadász és madarász olthatatlan szenvedélyével, de legfőbb óhajom ellenére kócsagtanyára nem akadhattam. Egyébiránt pedig telt a madarász-napló, fogyott a patrón s gyült halomra a sok mindenféle madárbőr, melyeket vadászegényem közreműködésével kikészítve, az e célra magunkkal hozott ládába raktunk el.

Volt már sok mindenféle lápi madarunk, melyek

között nem egy ritkaság is akadt, így a többek közt egy szép kigyász sas (Circaetus gallicus), mely jelenleg a »Királyhalmi erdőőri szakiskola« általam alapított madárgyűjteményét díszíti. — Néhány réti- és törpe sást (Haliaetus albicilla et Aquila pennata) is sikerült kerfitem azon a híres »Hármas-sziget«-en, melyen — mint sokak előtt ismeretes — oly szép eredménnyel lehetett az esténként behúzó sasokra s más érdekesebb orvmadarakra lesvadászatot intézni, miről oly híres volt ez a hely sok külföldi nagyúri sportsman előtt is.

A gyűjtés átlagos eredménye tehát kielégített volna — ha csak fáradozásaim koronájául néhány kócsagot is számíthattam volna zsákmányaim közé. Azonban minden ezirányban való törekvésem hiábavalónak bizonyult. Pedig lélekvesztőinkkel össze-vissza jártuk a láp mindami helyeit, a hol csak korábbi tapasztalatainkhoz képest kócsagtelep létezését gyanítottuk; de hiába. Egyetlen fészekre se akadhattunk, sőt kócsagot is csak ritkán s mindössze alig néhány darabot láttunk napok óta folytatott kirándulásaink közben; lövésre azonban egy sem került, mert kivétel nélkül oly magasban tették légi sétájukat, hogy lehetetlen volt rájuk lövést koczkáztatni.

Tényleg, mint égről leszakadt fényes felhőfoszlányok, úszták meg a láp hosszában a káprázatos magast — oly távolban a csillagok felé, hová golyóval sem szokás löni.

Ezek a magas reptülések azonban sejtették velünk, hogy a kócsagok tanyája a lápnak valamely távolabb eső pontján kell, hogy létezzék, különben semmiesetre sem húznának oly magasban a gyönyörű szárnyasok. Hanem egyelőre teljesen tanácstalanul állottunk e problémával szemben. Mivel azonban e remek tollú szárnyas nélkül sehogyse akartam elhagyni a pompás vadásztért s egyszersmind híres kócsagtanyát, elhatározásommal érlelődött bennem, a szórványosan szálíngózó kócsagok húzási vonalát tenni pontos megfigyelésem tárgyává, hogy azt azután ellenes irányban követve, ily módon valamiképp rábukkanhassak az eldugott kócsag-azilumra. Egy ízben ugyanis Hodek bécsi preparátorral és vadászaival csak ily módon boldogulhattunk a kócsagok elleni, napokig tartó üres sikertelenségek után.

Elhatározásomat már a következő nap a tett követé. Alighogy kiült a hasadó hajnal halvány derengése az ég szegélyére, már elfoglaltuk observáló helyeinket a titeli fensík magas martjain.

A láp még szunnyadt; egyetlen madárszólás se kiáltott bele a mélységes csöndbe, mely megfeküdte a dágványos téreket.

A kócsagok ilyenkor még a Menzale tó szent tájait járják édes álmok szárnyán ingó fészkeikben.

Azonban csakhamar megilleté a hajnal ébresztő csókja a szendergő életet. Halk nesz támadt, mintha felsóhajtott, avagy nagy lélekzetet velt volna álmában a láp, nyomban rá hús szellőáram legyinté meg arcomat, egy-két éles madárczippanást hozván fülembé. Majd lassanként kezdetét vette a koránkelő nádiverebek infámis hangversenye és ébredezett a lápi madárság is hangos neszszel.

Megcsobbant a tekete víz az élők mozgólódásaitól a nád között és imitt-amott meg-megrendült a lenge növényzet. Sások, kolokányok meginogtak, amint elsíklott köztük az úszkálni kezdő tollas jószág. Olykor a halk kotyogásokat is kivehető már a fül, még inkább azt az

egyre élénkülő füttyhangversenyt, mely a lápi hallgatagságot kezdte festeni.

Különös füttyögések, trillák s mélabús madárszólások zagyva hangjai csendültek meg a zöld világban.

Csupa chaosz, egymásból kirívó rendszertelenség az egész, a mint a sneffszerű madárság hajnalonta zajongani szokott a lápokon, mikor egymást hívogatják egy kis kergetősdire, bogarászásra a csigahéjas zátonyokra. Meg-meghussant a levegő a cikkkázásuktól, megragyogott a szárnyuk nekik, a mint élő villámlásként belenyíltak a távol kékpáras káprázatába.

A megmozdu't étellel a pompás környezetben előmlő hangulat gyönyörteljes közvetlensége soha sem érzett lelkesedéssel tölté el szívemet. Az egész nagyszerűségében feltáruzó zöd világ bájos képe ideszakadt délibáb-ként rezgett révedező szemeimben, míg az ezernyi hang, nesz lassanként egymásba olvadó harmónikus, altató zsongással változott által halucináló hallóérzékemben — egy vibráló egységgé, mint az élénk színekkel festett kép kirívó, banális színei, ha tartósan rátapad a vizsga tekintet.

Egyre zajlott, egyre morajlott a lápi madárság örömteljes dinom-dánoma; de a zagyva hangok közül a fő füttyülő művész, a pólimadár szólása volt az egyedüli légi szózat, mely komoly zenei igényekkel áradt szerte a szenderéből ébredező táj felett s úgy tetszett, mintha furulyaszó csendült volna meg az átláthatatlan égi miszterium kék végtelenségében.

A szlavón hegyek ormait még nehéz ködfátyolok takarták. Fehér-szürke gomolyaik megakadt felhőfoszlányokként inogtak a barna sziklák mohos martjain, a honnét lassanként mind alább és alább süllyedve a hegyek lába felé, egyszerre csak özönlő füstáradatként futottak széjjel s rohanni kezdtek egyenesen a lápok fő'é, mintha valami bolond nagy óriás pipált volna mögöttük.

Kezdett uralomra lépni a reggeli szellőáram hús fuvalma, végig-végig söpörve a nádasok ingó koronáját.

Rövidesen meg is loccsant a mozgásra kelt lápi víz partnak szaladó hullámzata. Apró taréjokat, csipkés duzzadást vetett háborgó felszínén a megelevenült fekete elem s fehér tajtékfoszlányok iramodtak rajta szanaszét, a merre a futó habok ragadták őket játszi kedvteléssel, épen mint a hogy a szellő pajzánkodik a szappanbuborék hólyagjaival.

Néha-néha nagy sötét árnyak csúsztak el felettem, bejelentve egy-egy hangzatos vakkantással gém voltukat; majd suttogó nesz, a kacsaszárnyak ezüsthangú kandeziája hallatszott le a magasból — kregegő hangok, olykor érdekes hápogások kíséretében, melyek mind gyakribbak s hangzatosabbak lettek, a mint a fejlődő reggel szárnyra eregetve, jövemenésre ösztönzé a nyughatatlan kacsnépség tavat cserélgető sokaságát.*) — A sirályok imánkodását is átátkapodta már a szellő a még fehér visszfényben ringó rónavizek telől s minduntalan bíbiczek jajgatták el fölöttem magukat.

*) Nagy tavakon a korai költésből származó fiatal kacsák már június vége felé húzni kezdenek.

Eközben a láp képe kezdett mindinkább kibontakozni sötét rembrandti színeiből. A ködöket szétkapkodta a szél s ekkép rászabadulhatott a tekintet a roppant dágvány kitárt főlíansaira, melyek ugyan még csak konturokat, de szint nem igen vettek magukra. A rónavizek terjengős foltjai, a kanyarulatok kigyózó vonala kirívó ecsetvonásokként verték ki magukat a látóhatár még homályos tónusából.

A fehéres-szürkés szintelenség azonban lassan-lassan a hajnal pirosságát kezdé magára ölteni, majd égni kezdett az ég alja a nap előreküldött fénysugaraitól, jelezve, hogy közeledik tüzzszekerén az egek legfényesebb ékessége s egyszerre csak bibor káprázatban kezdett fürdőzni az egész láthatár, a mint szélövelt a milliányi napláng a sárga és fehér derengésben úszó világ felett. A szlavonhegyek ragyogni kezdtek, míg tompa ormaik felett az ég szolid kékje átlátszó színes üvegfedőként tündökölt.

(Vége következik.)

Lakatos Károly.

Tavaszi lesz újra . . .

Tavaszi lesz újra, szép, virágos,
A méh s pillangó tova szálldos,
A vándormadár visszatér.
Előbúvik a kis bogárka,
Fürödni fényes napsugarba'
S benépesül a puszta tér.

Hogy mily édes, mily szép az élet,
Megmutatja a nagy természet,
Mikor fölébred álomból;
Midsőn — mint titkos varázsszóra —
Új díszit őlt erdő, hegy és róna
S fa, bokor zöldül és virul.

Álmélkodva itt-ott megállok,
Ha a szabadban szerte járok
S csodálok minden porszemet;
És mégis van sok érzéketlen,
Kik előtt a szép ismeretlen,
Kik nem is vetnek rá szemet.

Hogyha fel a magasba nézek,
Honnan reánk ragyogva néznek
A csodásfényű csillagok:
Óh! akkor én is mélyen érzem,
Hogy e roppant világhoz mérten —
Csak parányi porszem vagyok.

Szent természet! csak te vagy nekem
— Ha gond, bú ér — a menedékem,
Nyugtot, enyhét te adsz nekem.
Ágyis — ha jó a végső álom —
Te vagy újra, hol föltalálom
Csendes s örök nyugvóhelyem! . . .

Lengyel László.

VADÁSZAT.

Egyetmást a vizsla idomításáról és vezetéséről.

(Folytatása és vége)

Összefoglalva az elmondottakat, kimondhatjuk, hogy adott viszonyok között mind a két vizslafajta jó s a ki tud bálni velők, tudja őket vezetni, szép eredményeket érhet el bármelyikkel. Láttam én kitűnően dolgozni, mester kezében, angol settert igen kupirozott területen s viszont a német vizslával sik területen is élvezettel lehet vadászni; sőt mert lassabban keres, még tovább tart az

élvezet. Én legalább úgy vagyok, mint *Fónagy Józsi* barátom, hogy nem annyira az aggatóra fűzött foglyok számában, mint inkább a vizsla korrekt munkájában gyönyörködöm; ha a vizsla jól dolgozik, az eredmény úgy sem maradhat el, mert a jó vezető jól is kell hogy löjjen. Ennyit a a vizsláról; és most lássuk közelebbről a vadászokat.

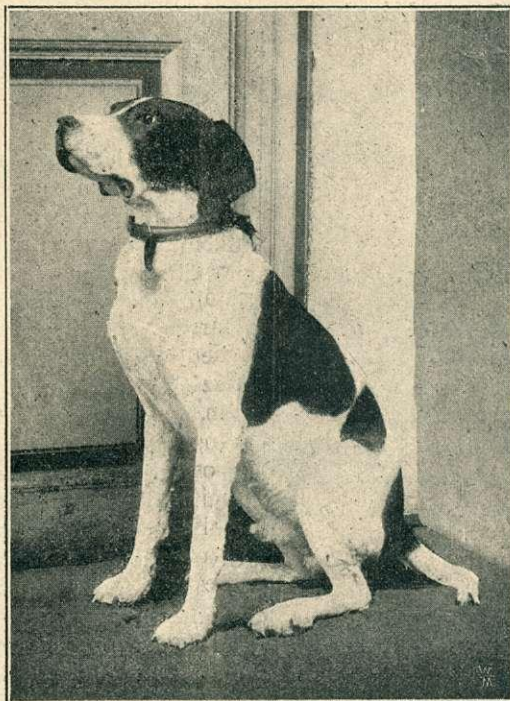
Nem lehet tagadni, hogy vannak, de bizony csak elvétve, jó vadászok, kik a vizslát helyesen tudják vezetni; de csak elvétve, mert a vizslával vadászók nagy tömege a vizslát olyan szükséges rossznak tekinti, ami a vadász dekórumához tartozik, mert, mint a közmondás tartja: »eb a vadász kutya nélkül.« S hogy ezek így gondolkoznak s vizslájuk is olyan a milyen, jómaguk az okai. A vadászokat a vizslászat szempontjából két kategóriába osztanám. Az elsőbe sorolom azokat a keveseket, kik maguk idomított vizslával vadásznak, a másodikba pedig a vadászok azon nagy tömegét, kik bármi okból, két bevezetett vizslát használnak; és ha most az összezt egybevetem — szubjektív meggyőződésem csak — 100 közül alig akad tíz oly vizsla, mely a szerényebb igényeket is kielégítené, pedig ebből a tíz százalékból is legalább felét oly ebek képezik, melyeket gazdájuk maguk idomítottak és vezettek be. Meg kell jegyezni, hogy a használható vizsla alatt nem a német „*Gebrauchshund*“-ot értem, hanem azt, a milyenre a kisvad vadászásánál minden korrekt útivadásznak okvetlenül szüksége van, hogy dög vadászszá ne süllyedjen.

Ha nem volnék meggyőződve állításom valóságáról, nem mertem volna ezt leírni, mert ebből kifolyólag arra is kell, hogy feleljek: hát oly kevés nálunk a jó, megbízható idomító? Ha már a-t mondtam, kimondom a b-t is: bizony édes kevés; mert a nagy kereslethez képest az a pár idomító, kitől megbízhatóan idomított s jól vezetett ebet lehet kapni, elenyészően kevés; de ha még olyan sok volna is, keveset változtatna a dolgon, mert a hiba abban van, hogy a legtöbb vizslát új gazdája a lehető rövid idő alatt teljesen elrontja. Láttam én már *Fónagy Józseftől*, *Lakatos Károlytól*, *Sétaffy Gyulától* s más, külföldi elismert idomítóktól bevezetett, kitűnő vizslákat új gazdájuk kezében két-három hét alatt kuva-

szokká degradálódni! Nincs veszedelmesebb, mintha jól idomított, intelligens vizsla észreveszi, hogy többet tud, mint a gazdája; a diszciplínának azonnal vége s a vizsla elkezd a maga kezére, akarom mondani, a maga esze szerint dolgozni, miből közte és gazdája között a legmesszebbre terjedő nézeteltérések támadnak, melyeknek korbáccsal, bottal való kiegyenlítése a bajt csak súlyosbítja, de nem javítja. Ez rendszeren a drágább vizslák sorsa. Mit szóljak a közkezen forgó vizslák nagy számáról, melyeket gazdáik 10–30 forintig terjedő árban vettek valamelyik kertülőtől? Ezek még aránylag a legdrágábbak, mert először fajnélküli, formátlan korcsok, másodsor az idomítás elemeit sem végezte velük mesterük (?), kinek első sorban kellene a korallt, — de az *Oberländer*-félélt — a nyakára kapcsolni s őt a vizslaidomításnak legszükségesebb fogásaira megtanítani. Akkor legalább nem hallanánk ilyen vezényszókat: »Such Katzer! Putz apport« stb. Az ilyen ebek tehát nem érnek egy ütöt taplót s így csakugyan drágák.

Ha most ezen szomorú állapotoknak az okait keressük, hamar ráakadunk a forrásra, melyből erednek. Egy pár hívatásos idomítót és úrvadászt kivéve, tisztelet ezeknek a kivételeknek, a többinek halvány fogalma sincs a vizsla idomításáról, illetve korrekt vezetéséről.

Nézzünk körül egy kissé a vadásztulajdonosok és vadásztársaságok vadászlái, illetve vadőrrei között. Az ember azt lehetné és egészen jogosan, hogy olyan területen, mint p. o. Vas, Győr, Sopron és Pozsony megyékben, hol igen szép kisvadállomány, van sok az uradalmi nagy birtok stb. a vadászatra felügyelő személyzet sok jó vizslával rendelkezik, hisz azt a vadászat érdeke kívánja így. És mit találunk? Igen soknak egyáltalában nincs vizslája, vagy olyan meghatározatlan fajtájú ebet czipel pórázon, melynek a legfőbb tudománya a leesett vadat — szemre — még a harmadik szomszéd elöl is elhozni s gazdája előtt kiköpní; de a «keresd, hozd el!» ismeretlen fogalom előtte. Még aránylag jó ebek sem felelnek meg a legegyszerűbb, korszerű követelményeknek, mit azt hiszem az bizonyít legjobban, hogy sem az 1892-ik, sem az 1900-ik év őszén, itt Sopronban megtartott, nemzetközi vizslaversenyekre egyetlen hazai »jäger« sem hozta el vizsláját ezen vaddús környékből, míg a szomszéd ausztria-morvaországi »jágerek« 1892-ben két első és tiszteletdíjat és még legalább 6 második, illetve harmadik díjat vittek el; a múlt évben csak kettő jött Ausztriából, de ketten egy első, egy második és két harmadik díjat vittek haza. 1892-ben a hazai hívatásos idomítók közül versenyen nem láttunk senkit; tavaly is egyedül *Sétaffy Gy.* jelent meg 6 angol vizslával. No legalább meg is állta a helyét, vizslái mind díjhoz jutottak s *Beckers* gróf »Jobb of Fiume«-jával éppen megmutatta, hogy elsőrendű és hívatott idomítóval és vezetővel van dolgunk.

Kitűmetett intézetlinkben.

De állításom mellett szól a legtöbb társasvadászat is. Lássunk csak egy pásztázó fogolyvadászatot. Részt vesz 8–10 puskás négy-öt vizslának nevezett ebbel, 2–3 vadőr, mindeniknél egy-egy tanításban levő növendék vizsla és 16 hajtógyerek. A pásztázó vonal, hosszas eszmecsere után feláll és elindul. Alig halad 50 lépést, egyik puskás elöl felver a harmadik szomszéd vizslája egy csapat foglyot; durr-durr, messze voltak ugyan, de egy mégis kiválik a csapatból, elkezd tornyozni s vagy 200 lépésnyire leesik. A lövések alig hangzottak el, megbotlik a csatoror, minden eb a szerencsés puskás elött van, a hajtógyerek egy része előre rohan, velök a kuttyák, felzavarnak mindent, ami útjukba esik s megkezdődik az elesett, de még meg nem talált fogoly körül az az ádáz küzdelem az ebek és a hajtógyerek között. Ha még ezzel vége volna, hagyján! az ebek vérszemet kaptak s elkezdődik az észnélküli rohanás, száguldozás;

mindenik megakarja előzni a többit. Füttyülés, kiabálás, püffölés . . . és most vigyen az ember egy tisztességesen idomított vizslát az ilyen társaságba! Az erdei hajtóvadászatok sem épületesebbek. Minden tizedik sem akarja zsinórra venni vizsláját, mert fél, hogy ha löni talál, a vizsla hasra rántja . . . így az után az első lövés után az összes vizslák a hajtók és puskások között száguldoznak, minek a puskások ugyancsak nem örvendenek; és a vége sok láрма, izetlenkedés, elégedetlenség, de hogy ezen talán segíteni is lehetne, nem jut eszébe senkinek. Nem is tanácsos, mert fül- és szemtanúja voltam, midőn valaki kifogást tett, azzal fizették ki: »jövőre nem muszáj eljönni, mi mulatni akarunk s nem schulmeisztereskedni.«

Szomorú állapotok! S a legszomorúbb, hogy gyakran találkozom ilyen felfogással, mely nem a mulatságot tükrözi vissza, mely mögé bújni szeretnek, hanem az inkorrekt vadászatot.

E visszás állapotok okát abban találom, hogy a magyar vadászság igen jelentékeny része — a vadőrökről nem is szólok — irtózik az olvasástól. A meglevőnél jobbat nem kívánnak; azt tartják, hogy a vadászatot s így a vizsla vezetését is csak gyakorlat útján lehet elsajátítani; pedig ha valahol, úgy ezen a téren vehetjük hasznát mások tapasztalatainak, hogy ezek segítségével a gyakorlat folyton változó viszonyai között boldogulhassunk. Tegyük csak egy próbát s kérdezzünk meg vizslával vadászó ismerőseink közül vagy tízet: olvastak-e át már gondosan egy vizslaidomításra vonatkozó könyvet? Kilencz azt feleli: Minek? hisz én úgyis készen tanított vizslát szoktam venni.

És ebben e felfogásban van a nagy hiba. Aki a vizslaidomításnak és vezetésnek legalább az elméletét nem ismeri, az vizslát jól vezetni nem is képes soha. De még tovább megyek; aki egy jól megírt könyvet áttanulmányozott s feltéve, hogy van ideje is hozzá, az már a

legközelebbi alkalommal kedvet kap az idomításhoz s arról is meg vagyok győződve, hogy ha csak egy kis szemernyi hajlam van az illetőben, több öröme lesz tanítványában, ha az első kísérlet nem is válik be egészen mint egy egészen ismeretlen, kész vizslában.

Dr. Mika Károly.

Okuli után.

Kikeleti, de még hűvös szellő járja a határt. Okuli elmúlt, megérkeztek az erdő rejtélyes sűrűjének hosszúcsőrű tavaszi vendégei; mert hisz csak vendégek ők, kik nászuton vannak most nálunk.

Szabadulást hoztak. Végre ismét ki, csak ki az ébredő természet ölébe, hol távol az anyagi világ zajától, önkénytelenül teledi az ember az élet ezernyi bajait, hol öntudatlanul ideálisabb szellemek körébe emelkedik a már elmindennapiasodó lélek, hol a képzelet aranyszálakkal szövö át a bizonytalan jövőt, — hogy kérlelhetetlenül tépje ki azokat a rideg valóság

Mily szentimentális hangulat, — és én mégis gyilkos puskát akasztok le a szegről! De milyen is az ember, — vagy talán más ilyenkor otthon hagyná? — nem tudom. »Diana« most hozzám símul, elégedetten csóválva farkát, mintha mondaná: gyerünk hát.

* * *

Döcög már a tüzes szekér a föld másik oldalára . . . még sárgás, majd rózsaszínben játszó pir tarkazza az ég nyugati határát, még ott játszik az utolsó sugár a vén cserfák kopasz koronáján, mely aranyszélűre himezte a hosszú rétegfelhőket. Még egy korai lepke is élvezi a már halványuló fényben a tavasz mámorító illatát. Bujkálva enyeleg a páros fogoly a tölgy-kultúra aljának megfakult fűszőnyege között, majd cserregve tova száll. Hangos lármával száll le az aranymezű, hosszúfarkú pasa az érbe, a magasabb égerfákra, hol már együtt van a pihenő hárem.

A hol a kanyargó gyalogösvény búcsúzik a tölgy-kulturától, elvénült cserfák állanak, melyek törzsei talán tudnának valamit a régi jó időkből is. Tarka, ölbe rakott fa mellett a sűrű ágkucpocok mutatják, hogy nemrég többen voltak. Fekete madár kevereg a vágás fölött, — a régi tanyát keresik, meg-megtelepedve a már gyéren álldogáló fákon. Szürke nyakú csókák ezek, közibük szegődve egy-egy varjú is károgva kesereg a pusztulás fölött; de hiába, ha így kívánja a már felcseperedett ifjabb nemzedék, melynek odvaiban egykor, talán épen annak a most fölötté károgó madárseregnek, nem tudom hányadik dédunokája alapítja majd a családi boldogságot. Egy csapat örvös is siet nyugovóra, kik még csak nemrég érkeztek. Vörhenyes tollú madárka gubbaszt az egyik ölfakarón, le-lecsapva a fűbe valami légy után, melyet a márciusi napsugarak csaltak elő; fázik még szegény fülemile, kissé korán érkezett.

Alkonyodik. Sötétes fátyolt bontanak odafönt, mit lassan-lassan, nesztelenül húznak keletről nyugat felé; a közeli fenyvesek sötétzöld színe kezd összefolyni távolabb a Bakony szürkés-kék színével, mindinkább homály lesz idelent, amint a fátyolt jobban jobban húzzák nyugatra. Takarót húznak az öreg földre; gyengéden suttogó esti szél kél most a Bakony felől, álomba ringatva az édes természetet. Mintha

fátyolt szögeznének le köröskörül, hogy meg ne lebbentse a pajkos tavaszi szellő: egyhangú kalapálás hallatszik, — a harkály még ébren van.

A fekete-rigó mélabús nótát fúj a csendben csobogó ér partján, a mit még nemrég néma jég-bilincsekben tartott a kemény tél. Odább, hol a sűrű borostyán legmesterkétebben fűzte szálait, hol legmeredekebb a part, ijedt cserregéssel száll fel egy másik. A vörös kaczagányos rablólovag lakik ott. Épen most hagyják el kettecskén a part mélyébe épített várat, mindegyik szó nélkül megy a maga útjára. Letűtött fejjel, komoran, ballag ő, figyelembe sem véve a csettegő ökörszemet, mely ágról-ágra ugrálva követi; a családi gondok aggaszthatják már szegényt, a melyek nemsokára bekopogtának komáék ajtaján. Hirtelen felüti fejét, mint a villanszikra hat reá egy ismeretes hang; lesz vacsora — gondolja magában —, előre, fogoly cserreg a »Nagyasszony« tisztáson.

A fátyolt már egészen ráborították a szunnyadó mindenségre, csak nyugati széle nem érinti még a föld peremét; egy nagy lomha felhő képében lógnak le a fátyol fodrai, mely alatt a kíváncsi napnak visszaverődő sápadt fénye szűrődik be, mert tudja, hogy nász készül a nagy sátor alatt, melynek menyegyzetén a beszűrődő fénytől még halványan ragyogó mécsket is kezdenek gyújtani. Apró pillangók röpködnek ide-oda; megannyi ámorok ezek, ébresztik már az alvókat.

Szárnycsapások váltakoznak most a sűrű egres alján, mint mikor valami ügyetlen madár kell szárnyra; felemelkedett a szerelmes hosszúcsőrű. Kéjesen hintálva úszsza a légóceánt az ér felett. Piszit, piszit hallatszik másfelől; hirtelen, mint a cikázó villám, csap a hang felé, — majd mély korrogás szerű hang hullámain hozza az esti szél. Találkoztak; gyorsabban felváltva hallatják most: piszit, piszit. Egy óráig tart még a hajsza Ámor babéraiért, kaczerkodva csalja a nőmadár maga után a szerelemtől vak szárnyas lovagot; — most zörren a csalit, titok takarja őket . . .

Elégedetten röpködnek az apró ámorok; zümmögve vágódik a fűbe az aczélkék bogár, egy kiálló ág szegte szárnyait. A rigó-fütytyel az utolsó dal ütemei enyésznek el a légben. Pajkosan enyeleg a tavaszi szellő a csalit száraz leveivel, zizegve regél boldogságról, örökké tartó tavaszról nekik; jóízűt kacagnak erre az aszott, tavali levelek, hisz tudják ők, hogy még egyik sem volt örök. Mérgesen rázza meg most már mint szél a hitetleneket és tompa morajjal száguld a közeledő éjbe.

Az alámerülő napnak sápadozó fénye még ott ólálkodik a nagy sátor alatt, míg végre győz az est, kitudszkolja a kíváncsi öreget és nyugaton is leeresztik a kordinát: a nagy felhő leszállt Némaság ül körül; fényesen ragyog le a gönczöl csillaga reájuk, kik a mámor után álmodnak édes álmokat és mint a nóta mondja:

Nyugszik minden csendesesen, csak a szellő jár, kel;

Édes hangon beszélget a fák levelével:

Jó éjt, jó éjt, édes álmokat.

Menjünk mi is haza . . .

ifj. Löw György.

TUDÓSÍTÁSOK.

T. Szerkesztőség! Olvasván „A Természet“ kedves lapom folyó évi XV. számában „Az erdei szalonka fészkelési viszonyairól“, nem mintha még nevezetesebb és érdekesebb adatokkal tudnék hozzájárulni; még kevésbé, mintha czáfolni akar-nám a közlőtteket; sőt inkább ellenkezőleg, hogy azokat más vidékről is megerősítsem: felhozok saját közvetlen tapasztalato-mból két esetet — ha ugyan méltónak találja a t. szerkesztő-ség azokat b. lapjokban közölni.

Íjabb koromban mindig azt hal-lottam vidékünkön, hogy a szalonka nálunk csak átvonul és valthol a Beszkidben fészkel. (Igy nevezik nálunk a vármegyénket is északról kerülő Kárpátokat.) Az ötvenes és hatvan-as években a nagyhetet és husvétot rendesen Homonnán töltöttem és ekkor egy-két napon szalonkákra hajtattunk. Ez hegyi vidék ugyan, de a hegyek nem nagyok, inkább csak erdős dombok. Egy ilyen hajtás alkalmával Mislínán — Homonnától nyugatra — szemünk láttára kelt fel a földről egy szalonka, szomszédom rálött, de — úgy látszik — elhibázta, szerencsére, mert oda menvén, a honnan felkelt, a földön egy gyalog-fenyő bokorban találtuk fészket egy tojással. Természetes, hogy őriztük, míg a hajtó fiuk mind elvonultak; de, hogy azután valamelyik ki nem rabolta-e. ki tudja?

A másik eset itt helyben történt. Tavaszutó — május hó — második felében, ha jól emlékszem 20-án, összeszedődtünk néhányan s kimentünk a lapályon, a Bodrog partján elterülő úgynevezett Long-erdőbe, mert a farkasok ottan egy csikót ettek meg. A vadászat nem volt sikertelen; azonban itt nem a farkasokról, de a szalonkákra van szó. Az egyik hajtásban előttem néhány négyszögölnyi tisztás volt, szép füvel. Egyszer látok valami lompos, ügyetlen repülő madarat felém jönni, a mely — szinte hihetetlen — bal lábam sarkához ereszkedett a föbe. Tisztán láttam, hogy fiatal erdei szalonka. Kiterjesztett bal kezemmel megkíséreltem csendesesen lefelé ereszkedve megfogni, de mikor kezem már térdemnél volt, észrevett és nehézkesen tovább repült. Szomszédom az uradalmi tisztartó volt. Ránéztem, látta-e, igenlőleg intett és a hajtás után mondá, hogy az itt nem ritkaság, egy vagy két pár szokott itt költeni. Megjegyzem, hogy az erdő a Bodrog-partján van s ennek kiöntéseiből táplálkozó tavacs-kák, erek, mocsarak előfordulnak benne; s ebben — talán még a Rákóczy idejétől fogva addig — egy szálfát sem vágta. Most már vágják, tehát a szalonka sem költ benne, mert neki hűvös, nedves, nyugodalmas hely kell.

S.-A.-Ujhely, 1901. május 6-án.

Matolai Elele.

T. Szerkesztőség! Becses lapjok, „A Természet“ leg-utóbbi számában olvasva Lakatos Károly úrnak „Az erdei szalonka fészkelési viszonyairól“ írt czikkét; eszembe jut egy s más eme érdekes madárról, mi szintén amellett bizonyít, hogy bizony a mi hosszúcsőrűnk nem egyedül a Kárpátok és észak-kabra fekvő erdőségekben fészkel, hanem a dombos vidéket és előhegyeket is szívesen választja fészkelési helyül. Becses engedelmmel elmondom idevonatkozó tapasztalataimat. 1888-ban Esztergom város tulajdonát képező „Barátkúti erdő“ nevű erdőrészben a munkások — sajnos, hogy a hónap és napra már pontosan nem emlékszem, de azt hiszem, májusban volt — cser-

készít készítésével voltak elfoglalva. Én úgy déltájban e munkásokat megtekintendő, csak úgy toronyiránt nekivágtam az erdőnek s egy — néhány négyszögmeternyi, itt-ott csádéval benőtt — tisztásra érve, egy öreg és négy fiatal szalonkát pillantottam meg közvetlen közeiről. A szalonkák egy csoportban gubbasztottak. Midőn eme érdekes csoporthoz már csak mintegy két lépésnyire voltam, az öreg szalonka hirtelen felrebbent s az egyik fiát magával vitte. Egészen jól láttam s látta a velem levő Novotny nevű vadőr is, hogy az öreg a fiatal lábával fogta át s úgy repült el vele. Az ott maradt 3 darab fiatal szalonka közül, melyek futva iparkodtak menekülni, kettőt kalappal leborítottam. A harmadik úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Az öreg szalonka a felrebbenés helyétől alig 50 lépésnyire leszállott — mire a velem levő vadőr figyelmeztetett — de oda sietve, hült helyét találjuk. A fiatalok még pihések voltak, de dacára ennek, a midőn megszemlélés után elbocsátottam őket, egy-kettőre úgy elfutottak, hogy nem bírtam őket többé felfedezni. A Vértesnek Komárom megyében fekvő „Hárságy“ nevű erdőségben (sűrű, 6—8 éves bükkös) véletlenül és nem keresve 1897-ben két szalonkafészkekre bukkantam. Az egyiket április 14-én találtam; ebben két tojás volt; a másikat április 25-én, ebben 4 tojás feküdt. Az első fészket felkerestem április 15-én is. A szalonka jöttömre felrebbent. A tojások száma nem szaporodott. Április 16-án újra felkeresve a fészket, legnagyobb sajnálatomra, tojásnak is, szalonkának is hült helyét találtam, jelet pedig, mely után az eltűnés okát magyarázhattam volna, nem valék képes felfedezni. Nem hiszem, hogy emberi kéz avatkozott voltam itt a dologba, mert az erdészeti személyzetten kívül itt ember egyáltalán nem fordul meg. A fészkek helyét a bükkömbbe inkább talán benyomott, mint kapart igen sekély mélyedés jelezte. A másik fészket — dacára annak, hogy kerestem — nem bírtam többé feltalálni, mert a felfedezés alkalmával elfelejttem azt megjelölni. Hogy itt a Vértesben a szalonka évenként és talán nagyobb mennyiségben is fészkel, azt onnan következtetem, hogy elég gyakran láttam és hallottam szalonkát május, sőt junius hó folyamán is. Az esti órákban röpdöstek s épen úgy, mint a tavaszi húzáskor, kurrog-tak (piszszegésre nem emlékezem). Egyik, már idős, erdőőröm-nek említettem a dolgot. Ő ezt egészen természetesnek találta s azt mondta, hogy már sokszor látott és hallott nevezett időben szalonkákat.

Selmeczbányán, 1901. április 5-én.

Borsicsky Ottó.

T. Szerkesztőség! Érdekes megfigyelést tettem rattler kutyámon és úgy hiszem, érdemes lesz „A Természet“-ben való közölni. Több éve tulajdonomban van egy kis, a rattler-fajhoz tartozó kutyám. A kutya ez ősszel rendszeren koslatott és rövid időre rá a terhesség jelei mutatkoztak rajta, de csodálatos módon, még négy hónappal a lakzi után sem vetett kölyköket. Utóbb állatorvosnak mutattam, ki azt mondotta, hogy egyáltalán teherben sincs és már nem is ivarképes és hogy a terhesség jelei csak a képzelődés következtében jelentek meg a kutyán. Ekkor a kutyát öcsémnek adtam. Az öcsémnél több játékszer között egy túpárna-féle posztó kutya is volt; ezt a kutyát a kis rattler valahogy birtokába vette és már vagy egy hete úgy bánik vele, mintha saját fia volna. Érdekes, hogy még ha sétálni is viszik, magával hordja szájában. Azóta a kutya soványodni kezd és teje rendszeren megindult. Igen örülnék, ha akadna valaki, ki nekem ezt megmagyarázná!

Öszinte tisztelettel
Révay László báró.

A kanróka mint családapa.

Kedves Szerkesztő barátaim!

Legyen szabad nekem is a rókakérdéshez hozzászólnom. Nem a magam közvetlen tapasztalásából, hanem a vadászatban felejthetetlen kedves jó mesterem, boldogult Helm Ervin erdőmestertől tudom, hogy a kanróka igenis jó családapa és egész familiáját gondnal ápolja s dédelgeti. A rókafiak születésének első napjaiban nagy buzgalommal hordja az anyarókának az eleséget, a melyen későbbben a rókafiak is lakmároznak. Tény az is, hogy amennyiben a nőstény róka időközben lelévethet, a kanróka egészen átveszi az anya szerepét. Mindezeket így tudom én volt mesteremtől, a ki vadászati dolgokban szaktekintély volt, különösen a vadóvás s így a kártékony vadak pusztítása terén. A kanrókának ilyenformán való viselkedéséről ugyanígy nyilatkozott előttem nem egy tapasztalt erdőőr, — s a kanrókának jó apai mivoltát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a legéberebben ellenőrzött, a rókát puskával, méreggel és vassal folyton pusztító vadászterületeken sem lehet ő kelmét tökéletesen kipusztítani, mindig marad magnak való, — a mi logice csak úgy képzelhető el, hogy a kanróka ép oly gondos

apa, mint a milyen gondos anya a nőstény. Hivatkozom a cserépvári uradalomban levő úgynevezett Kővölgyre és Bakpálvölgyre, a hol a róka bőségesen termett akkoriban, a midőn én odajárogattam. Volt nap, a mikor aránylag kis területen 7 rókát lőttünk össze s nem múlt el nyúlhajtás, hogy 1—2 vörösbundás ne akadt volna. Pedig mennyire jól kezelt s óvott terület volt ez!

Szeged, 1901. április 8.
Vadászüdvözlettel hívtek
Firbás Nándor.

IRODALOM.

ERDÉSZETI KÍSÉRLETEK, a földművelésügyi magy. kir. min. központi erdészeti kísérleti állomásának folyóirata. Szerkesztő: **Vadas Jenő**. A földművelésügyi m. kir. minister kiadványa. — E hézagpótló, számról-számra igen ügyesen összeállított s általában rendkívüli becses dolgozatokat, szép rajzokat tartalmazó folyóirat immár a II-ik évfolyamába lépett; most fekszik előttünk a 3. és 4. száma, mely ornithológiai tekintetből is igen érdekes, a mennyiben „A ragadozó madarak erdőgazdasági jelentőségéről” egy táblázatos cikket közöl, mint toldalékot, a hasznos és kártékony madarak kérdésének megvilágításához. — Ajánljuk a jelesen szerkesztett folyóiratot erdészolvasóink figyelmébe.

NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN BESZÉLGETÉSEKBEN. I. füzet. *Spórák növények*. Néptanítók, községi előjárók és kisbirtokosok számára. Az országos erdészeti egyesület megbízásából írta **Fekete Lajos** m. kir. főerdőtanácsos, akadémiai tanár Selmeczbányán. Kiadja az «Országos Erdészeti

Egyesület». A mű igen szép színes képekkel van ellátva s rajzok is díszítik. — Egy valóban hézagpótló, rég óhajtott mű ez kiváló erdészeti szakírónk: **Fekete Lajos** erdészakadémiai tanár tollából, mely méltán sorakozik az illusztris szakírók immár egész kis könyvtárát kitevő, szakadatlan irodalmi tevékenységének fényes könyvdíszjeihez, melyekkel a magyar erdészeti szakirodalomban elévülhet érdemeket szerzett magának. Az erdészeti szaktudományok népszerűsítésére már régebben történtek ugyan lépések; de tény az, őszintén ö ömmel konstatáljuk, hogy e téren senki sem tett annyit, mint imént említett munka írója, **Fekete Lajos**. — A «*Spórák növények*» „beszélgetésekben” van írva és e miatt igen jól érthető s annyira világos, a mi nem kis érdeme, hogy a mit a szerző mond, az egyáltalában félre nem érthető. Az előadás egyáltalában mindvégig élénk, mindarra kiterjed, a mit csak a fenforgó viszonyok között magyarázni, mutatni kellett. A rajzok szépek, világosak, jól vannak megvilágítva, valamint a betegségek is, melyek előfordulhatnak a főgyakoribbak s melyeknek ismerete ennél fogva a népre és erdőőreinkre nézve érdekes. Igen jó gondolat volt a gyakrabban előforduló ehető gombákat rajzban és leírásban a munkába felvenni, mert ez rendkívül emeli annak gyakorlati értékét. — A kiállítás az Országos Erdészeti Egyesület kiadványainak ismert díszes, szép alakja, papirosa, betűje, melyet mindnyájan ismerünk, szeretünk. — A tartalom 85 számozott lapon 85 cikkből áll s moszatok, gombák, zuzmók általános s az alább részletesen megnevezett gombák leírásán kívül kiterjed a gabonaüszög, ételpenész s ahhoz hasonló gombák, a szilván és égertüszög élőködő csupasz tömlős-gombák, lisztharmat, korompenész és némely ahhoz hasonló penészfajok, a rákot okozó héjbibircs, a tölgysemeték gyökereit rontó héjszemőcs, a karcüszög, a vörösfenyő rákja, a gabonaroszda, a borókahéj kocsonyája, az erdei fenyőt görbitő — s a vörösfenyő tű-rozsdája, a hólyagos rozsdá s az erdei fenyő rákja, a himlő-rozsdá, a bába-seprű, a pálczikás-gombák, a fák korhadást okozó gombák, a gyökérrontó tapló, a gyökérrontó galócza s a nevezett gombák által okozott betegségek leírására. El van látva 59 szép és világos fametszettel s azontúl 15 színezett igen szép képen az ehető süveg-gomba, fodros redő-gomba, kétféle palánka, ugyanannyi gereben, a zsemlye-gomba, a 7-féle tinóru, az évi vargánya, a tőke gomba, a mézszínű galócza, kétféle csipeke, gyilkosgalócza, a liszt-gomba, őzlábú ernyős-gomba, rizike, tej-gomba, redő gomba és kétféle pöfeteg vannak bemutatva s 15 nyomatott lapon részletesen leírva. — Amint látható, annyit lehet belőle tanulni a gombákról, a mennyi majdnem elegendő a gyakorlati életben. Az erdésznek magának is jó repertórium s felhívja figyelmét nagy botanikánk bővebb tanulmányozására.

GÁRDONYI GÉZA ÚJ KÖNYVE. *Gárdonyi Géza* egyik legkedvesebb írója a közönségnek. Munkáin kapva-kapnak az olvasók. Valósággal becéző szeretet környezi ezt az író, aki keresetlen, üde, természetes hangjával, tiszta igaz poézisével lopja be magát minden szívbe. Új műve, az «*Egri csillagok*» a legnagyobb mértékben alkalmas arra, hogy barátai még inkább megszeressék és még többre becsejűljék az író. — Komoly igényekkel lép föl ez a nagy regénye. Abba a korba vezeti e regény az olvasót, a mikor három ura is volt a magyarnak: az osztrák, a török és saját maga a mohácsi vész utáni zürzavaros időkben, mikor Eger váráig hatolt a hódító török, de ott megállította a hős Dobó elszántsága. Látszik a munka minden során, hogy írója alapos előtanulmányokat végzett, mielőtt műve megírásához fogott, mert a kor rajza, az érdekes háttér festése kitűnő. Ez a romantikus, színes kor Bornemisza Gergely élettörténetének szolgál háttérül; Dobó derék vitézének életét mondja el az író rendkívül érdekes mesés övéssel, dús fantáziáját színesen szolgáló tollal és az ő csöndes, szelíd humorával. Nagyot nő Gárdonyi Géza mindenki szemében, aki elolvassa e maradó művét, a mely *Légrády Testvérek* kiadásában jelent meg. Az öt részből álló két vaskos kötetre terjedő regény kiállítását igen díszes; színnyomatú illusztrált borítékban van s több érdekes illusztráció tünteti föl benne ama kor nevezetesebb férfait és a régi magyar várakat, városokat, a regény színhelyeit. Az «*Egri csillagok*» *Légrády testvérek* kiadó-hivatalában megkapható. A két testes kötet ára 6 korona.

VEGYESEK.

A diluviumi ember maradványai. *Georganovic-Kramberger* tanár, a zágrábi geológiai és palaeontológiai nemzeti múzeum igazgatója, múlt év szeptember havában Krajnának északi részén, a krapinai homokban emberi állkapocs- és koponya-maradványokra akadt, a melyek köből (különösen jaspis és opál) készült szerszámok és állati maradványok között voltak. Az állati maradványok közül határozottan felismerhetők az orrszarvú (*Rhinoceros tichorinus*), az őstulok (*Bos primigenius*), a barlangi medve és a hód maradványai. Mindössze körülbelül 1000 csontot találtak, melyeknek diluviális eredete kétségtelen.

Kígyók, mint háziállatok. Japánban a patkányok annyira elvannak terjedve, hogy szinte lehetetlen őket kiűzni a lakásokból. Igaz ugyan, hogy a japáni házak jórészt fából vannak építve s hatalmas szalmazsúpok képezik tetejét. Az ily módon épült házakban azután nem csoda, ha minden sarokból öt-hat patkány ugrik ki. Míg nálunk e kellemetlen veudégeket a kutyák és macskák tartják sakkban, addig Japánban majd minden háznál találunk néhány kígyót, a mik a mi patkányfogó kutyáinkat helyettesítik. E „házi kígyók“ jobbára az *Elaphis virgata* fajhoz tartoznak, de helylyel-közzel más fajokra is akadunk. A benszülöttek a „házi kígyókat“ *Aoda isho*-nak nevezik, a mely név kékes-zöld siklót jelent. Ezek a kígyók mintegy két méter hosszúak; táplálékukat majdnem kizárólag patkányok képezik, de a tojásokat is igen vetik meg. A kifejlett példányok összevissza kutatják az egész házat s nagy élvezettel űzik az előlük menekülni akaró patkányokat, a fiatalok pedig beveszik magukat a patkányfészkekbe s az egészen apró patkányokat fogyasztják. E kígyókat a japániak nagyon szeretik; az európaiak kezébe csak nagyon kevés példány kerül, mert egyikök sem óhajt megválni házi állatjától. Japánon kívül valószínűleg sehol sem tartják a kígyókat a házban. Az oda kerülő európainak meglehetősen furcsa és kellemetlen látvány, mikor legkényelmesebb helyzetéből egy pár kígyó zavarja ki, mert bizony a butorokon szeretnek üldögelni. E kígyók a patkányokon kívül a tojást s az apró baromfiakat is megeszik, de csak akkor, ha nagyon éhesek s hamarjában nem kapnak patkányt.

A hűséges macska. Néhány évvel előbb a lent írt két eset adta elő magát. — Közeli rokonom Nagy-Károlyból családjával hurczolkodott Szatmárba. A macskát is magukkal vitték. Három nap múlva az utóbbi Szatmáron levő új lakásukból eltűnt; rokonom ép akkor még megfordult Nagy-Károlyban levő volt lakásukban, ahol még új lakó nem volt, hanem nagy meglepetésére a macskájukat kiéhezve és a fáradságtól a legnagyobb mértékben meggyötörve, ott találta az udvaron. — Én családommal oly házban laktam, ahol egy jó $\frac{3}{4}$ órányira lakó ember a portási teendőkkel volt megbizva. Annak az öreg macskánkat oda adtuk, azon czélból, mert hozzánk szegődött egy fiatalabb, kedve-

sebb macska. Az ember elvitte a régít; másnap reggel ott volt a mi ajtónk előtt. Ujjonnan elvitte zsákba bekötve, másnap megint csak a régi házhoz jött a macska. Az ember most előbb megverte és ujjonnan elvitte a maga lakásába; másnap csak megint a régi házba került a macska. Mi onnan elköltözöttünk, de a macska csak ott maradt. — Most már, ha tekintetbe vesszük, hogy előbbi esetben a macska 36 kilométer utat tett onnan, — még akkor vasut nem létezvén — a hová kocsin viték; utóbbi esetben pedig nevezett állatt oly utat tett, a mely nem egyenes irányban, hanem L betű szerinti utcákban és egy vasuti töltés által van elválasztva: oly jelenség előtt állunk, a melyet az u. n. ösztön, úgy hiszem, kelleog nem magyaráz meg.
Steinwaltar Ödön.

Kipusztult madárfaj. *St. Vincent* szigetén az 1893-ik év szeptemberében pusztított orkán alkalmával a sziget legkisebb, egyszersmind legszebb kolibri-faja a legnagyobb valószínűséggel kipusztult. Bár a többi kolibri-fajokat is megtizedelte az orkán, de azért rövid időn kiheverték a pusztítást, csak ennek az apró, jókora darázs nagyságú kolibri-fajnak nem tudtak azóta nyomára akadni.

Szerkesztői üzenetek.

ifj. L. J. J. *Kakucs*. Kitünően idomított fajvizslák kaphatók *Sétaffy Gyula* vadász és vizsladrezsornél *Büszöntgyörgyön* (Pozsonymegyé). Tessék teljes bizalommal a nevezettekhez fordulni s előadni igényeit.

L. M. *H-Böszörmény*. A 12-es főberthez legnagyobb serét a 10-es számú. A 14-eset hordja legjobban.

Rökavadász. Alkalmilag felhasználjuk dolgozatait.

B. R. Mindig csak *aktuális* dolgot kérünk, a nem aktuálisakat kénytelenek vagyunk hevertetni, mert például vad-disznó-vadászatról szóló cikket téli hangulattal nyárban leadni nem lehet, legalább mi nem tesszük.

L. L. *Bátka*. Köszönet! Mostani számunkhozza.

A siketfajd-idény alkalmával a t. vadász-urak szíves figyelmébe ajánljuk intézetünket.

Tógandóságatmból ajánlok őszi és koratavaszi szállításra egy- és kétnyaras, gyorsnövésű csehpony-, stüllő-, csuka- és czompó-ivadékat, továbbá megtermékenyített fogas-stüllő-ikrát.
Corchus Béla. Budapest, IV. ker., Molnár-utca 17.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET. MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clickek folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitünő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

TELEFON: 18-99.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5413.901. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.